

МУСТАҚИЛЛИК ЙИЛЛАРИДА ҲАРБИЙ ПЕДАГОГ КАДРЛАР ТАЙЁРЛАШ СОҲАСИДАГИ ИСЛОҲОТЛАР

Акбарходжаев Камол Абрал ўғли
Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси
E-mail: akaxodja@mail.ru

АННОТАЦИЯ

Ушбу мақолада мустақиллик йилларида Ўзбекистон Республикасидаги ҳарбийлаштирилган таълим муассасаларининг педагог кадрлар тайёрлаш ва малакасини ошириш, ҳамда ҳарбий таълим сифатини такомиллаштириш бўйича олиб борилаётган ислоҳотлар баён этилган.

Калит сўзлар: ҳарбий педагог, кадрлар тайёрлаш, ҳарбий таълим, таълим тизими.

REFORMS IN THE FIELD OF TRAINING OF MILITARY PEDAGOGICAL PERSONNEL IN THE YEARS OF INDEPENDENCE

ABSTRACT

This article describes the reforms carried out during the years of independence in the training and qualification of pedagogic personnel of military educational institutions in the Republic of Uzbekistan, as well as improving the quality of military education.

Keywords: military teacher, personnel training, military education, education system.

КИРИШ

Янги минг йиллик, нанотехнологиялар, ақлли интеллект каби тушунчалар билан бирга қуролли тўқнашув ва можароларнинг гибрид турларини ҳам олиб келди. XXI-асрга келиб мафкуравий полигонлар, ядро полигонларидан қудратли эканлигини яна бир бор гувоҳи бўлаяпмиз. Жаҳонда мафкуравий курашлар кескин тус олиб, ахборот маконида турли хавф-хатар ва таҳдидлар тобора ортиб бораётган ҳозирги шароитда, барчамиз доимий огоҳ ва сезгир, фаол фуқаролик позициясига эга бўлишимиз керак. Бугун дунёнинг олис ва яқин минтақаларида мураккаб можаро ва тўқнашувлар давом этаётган бир пайтда мамлакатимиз тинчлиги ва хавфсизлигини таъминлаш долзарб вазифалар сирасига айланиб бормоқда.

Ҳарбий кадрларни тайёрлаш тизимига ҳукумат даражасида алоҳида эътибор берилиши, армиямиз сафларини юқори салоҳиятга эга кадрлар билан таъминлашни кафолатлайди. Ҳарбий таълим муассасаларида кадрлар тайёрлаш тизимини такомиллаштириш, Қуролли Кучларни таркибини ўз касбини севадиган, профессионаллик даражасига эга, ватанпарварлик руҳида тарбия топган, ҳар қандай вазиятда Ватан учун жонини фидо қилишга тайёр ватан ҳимоячисини тайёрлаш назарда тутилади. Бўлғуси офицерларни тайёрлашда қўйилган хато ва камчиликлар, ўз навбатида қисм ва бўлинмалардаги сержант ҳамда оддий аскарлар жанговар шайлигига, уларни жанговар вазиларни бажаришларига салбий таъсирини кўрсатади. Юқоридаги муаммоларни бартараф этиш эса, ҳарбий билим юртида фаолият олиб борувчи профессор-ўқитувчилар ҳамда бошқарув органларининг профессионаллик даражасини ошириш орқали амалга ошириш мумкин[4].

АДАБИЁТЛАР ТАҲЛИЛИ ВА МЕТОДОЛОГИЯ

Дунёдаги олий ҳарбий таълим тизими ва унда кечаётган трансформация жараёни илм-фан ва технология ютуқлари билан боғлиқ бўлиб, ҳарбий таълим муассасалари учун профессионал даражадаги ҳарбий педагогларни тайёрлаш ва амалиёт жараёнига йўналтириш билан боғлиқ муаммоларнинг ечимига қаратилган илмий тадқиқотларни тақозо қилмоқда. Чунки, бугунги ҳарбий таълим тизими ҳар томонлама юксак билимларга, юқори компетентликка эга бўлган ҳарбий педагог кадрларга нисбатан талабни сифатли қондиришни талаб етмоқда. Янги давр шиддати ва талаблари ҳарбий таълим-тарбия тизимига ҳам ўзининг аниқ, қатъий талабларини қўймоқда[3].

Бугунги кунда Республикамизда ҳарбий таълим сифатини ошириш, педагог кадрларни тайёрлаш ва малакасини ошириш тизимини тубдан такомиллаштириш, илғор хорижий тажрибалар, илмий ишланмалар ва технологияларини ўрганиб чиқиб олий ҳарбий таълим муассасалари ўқув жараёнига жорий қилиш, бўлажак ҳарбий-педагог кадрларни тайёрлаш соҳасидаги илмий-тадқиқот фаолиятни қўллаб-қувватлашга қаратилган туб ислохотлар амалга оширилмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019- йил 6 - сентябрдаги ПФ-5812-сон — Профессional таълим тизимини янада такомиллаштиришга доир қўшимча чора тадбирлар тўғрисида, 2019- йил 8- октябрдаги ПФ-5847-сон — Ўзбекистон Республикаси Олий таълим тизимини 2030- йилгача ривожлантириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида, 2020- йил 6- ноябрдаги ПФ-6108-сон — Ўзбекистоннинг янги тараққиёт даврида таълим-тарбия ва илм-фан соҳаларини ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида, 2022- йил 28- январдаги “2022 – 2026-йилларга

мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисида»ги 60-сонли фармони бугунги кун ислохотларнинг асоси бўлиб келмоқда[1]. Шунингдек Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2023 йил 20 январдаги «Ички ишлар органларини халқчил профессионал тузилмага айлантириш ва аҳоли билан янада яқин ҳамкорликда ишлашга йўналтириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги ПҚ-10 қароридан илмий педагогик фаолият бўйича бир қатор чора-тадбирлар белгилаб ўтилган.

НАТИЖАЛАР

2022 — 2026-йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегиясини “Инсон кадрини улуғлаш ва фаол маҳалла йили”да амалга оширишга оид давлат дастурининг 35 бандида қуйидагилар белгилаб ўтилган:

- барча даражадаги раҳбар кадрлар ва ходимларнинг “**хаёт давомида таълим олиш**” (Лифе Лонг Леарнинг) тамойили асосида бутун фаолияти давомида ўзларига зарур бўлган кўникмаларини ривожлантириб боришга қаратилган малака ошириш тизимининг ягона қоидаларини белгилаш тизими жорий этилди;

- давлат фуқаролик хизматчисининг узлуксиз малакасини ошириш ва касбий ривожланиши — давлат фуқаролик хизматини ўташнинг муҳим шarti этиб белгилаш[1].

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2023 йил 20 январдаги ПҚ-10 қарорининг 3-илоvasи “Ички ишлар органларида кадрлар салоҳияти даражасини ошириш бўйича комплекс чора-тадбирлари Йўл харитаси”да бир қатор вазифалар булгиланган:

2024/2025 ўқув йилидан бошлаб Ички ишлар вазирлиги Академиясининг магистратурасида «илмий-педагогик фаолият» мутахассислиги бўйича ички ишлар органлари учун илмий-педагогик кадрларни мақсадли тайёрлашга қаратилган ўқув жараёнини йўлга қўйиш чораларини кўриш. Бунда қуйидаги талаблар назарда тутилади:

мазкур мутахассислик бўйича танловни камида икки йиллик амалий хизмат стажига эга таянч олий юридик маълумотли ички ишлар органлари ходимлари орасидан амалга ошириш;

Ички ишлар вазирлиги Академияси бакалаврият таълим йўналишини имтиёзли диплом билан тамомлаган битирувчилар учун мазкур мутахассислик бўйича магистратурага танловсиз кириш ҳуқуқини бериш ҳамда ўқишни тамомлагандан сўнг уларга ички ишлар органлари таълим ва илмий муассасаларида камида уч йил узлуксиз илмий-педагогик фаолият билан шуғулланиш мажбуриятини юклаш.

Ички ишлар вазирлиги Академиясида ички ишлар органлари таълим ва ўқув муассасаларининг педагог кадрларини қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш тизимини қуйидаги чораларни назарда тутган ҳолда йўлга қўйиш:

ички ишлар органлари таълим ва ўқув муассасаларининг педагог кадрларини қайта тайёрлаш ва узлуксиз малакасини ошириш муддатлари, талаблари ва йўналишларини назарда тутувчи тартибни белгилаш;

ўқув дастурлари ва режаларини замонавий педагогик технологиялар ва ўқитишнинг илғор ёндашувларини инобатга олган ҳолда ишлаб чиқиш ва тасдиқлаш;

ўқув жараёнига маҳаллий ва хорижий етакчи таълим ва ўқув муассасаларининг юқори малакали мутахассисларини шартнома асосида жалб қилиш амалиётини жорий этиш бўйича **чора-тадбирлари ишлаб чиқилган**[2].

МУҲОКАМА

Бугунги кунда ҳар бир соҳа фаолиятида малакали кадрлар тайёрлаш долзарб масалалардан бири бўлиб қолмоқда. Чунки ҳар бир олий таълим муассасалари битирувчиларининг амалий фаолиятга кўникиш тартиби турлича бўлиб ушбу жараён ёш кадрлардан юксак даражадаги билим ва маҳоратни талаб этмоқда. Худди шу каби олий ҳарбий таълим муассасаларини тамомлаган ёш ходимларни педагогик фаолиятга йўналтириш, уларнинг таълим муассасасини битириб келгуси фаолиятини педагогик фаолият билан боғлиқ хизмат билан давом эттириш каби масалар ҳам бир мунча камчиликлар билан намоён бўлмоқда. Шунини алоҳида қайд этиш керакки, олий ҳарбий таълим муассасаларини тамомлаган ёш офицерлар келгуси иш фаолиятини педагогик фаолият билан боғлиқ касбга йўналтираётганлари, олий ҳарбий таълим муассасаларидаги курсант ва тингловчиларга таълим бераётганларини кўриш мумкин. Аммо олий ҳарбий таълим муассасаларини тамомлаб амалий тажрибага эга бўлмаган ёш ходимлар педагогик фаолиятда бир қатор хато ва камчиликларга йўл қўймоқда. Жумладан, Ўзбекистон Республикаси Қуролли кучлар Академиясида ҳамда Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университетиде ўқитиладиган фанларнинг аксарияти амалий тажрибани талаб этиши, машғулотлар бевосита амалий тажрибага эга мураббий томонидан ўтказилиши ва амалий мисоллар билан бойитиш келгусида ҳар бир курсант ва тингловчиларнинг етук профессионал кадр бўлиб етишишига замин яратади.

ХУЛОСА

Юқоридагиларни инобатга олиб ушбу Олий ҳарбий таълим муассасаларига педагогик фаолият билан боғлиқ ишга қабул қилиш учун муайян муддат амалий иш тажрибаси белгилаб қўйилиши таълим муассасалари курсант ва тингловчиларининг янада билимли ва тажрибали бўлиб етишишига замин яратади. Сабаби амалий

тажрибага эга бўлган ходимлар курсант ва тингловчилар билан машғулоти давомида назария ва амалиёт уйғунлигини кўрсата билади.

Юқоридагиларни инобатга олиб ҳарбийлаштирилган таълим муассасаларида педагогик фаолиятга қабул қилишда қуйидаги чора-тадбирлар қўллаш самарали ҳисобланади:

Биринчидан, педагогик фаолият билан боғлиқ ишга қабул қилишда олий ҳарбий таълим муассасаси профессор ўқитувчиларидан иборат комиссия ташкил этиш ва улар томонидан ишга қабул қилинаётган кадрларни ошкоралик, талабчанлик, принципиалликка риоя қилган ҳолда баҳолаш тизими асосида қабул қилиш;

Иккинчидан, педагогик фаолиятга жалб қилишда муайян муддат амалий иш тажрибасига эга бўлиш муҳимлиги белгилаш;

Учинчидан, педагогик фаолиятда ишлаш истагини билдирган ёш кадрлар билан ўз мутахассислиги бўйича ҳамда танлаган келгуси йўналиши бўйича комиссия томонидан назарий саволлар бериш ва уларни баллик тизим асосида баҳолаш;

Тўртинчидан, ишга қабул қилинаётган кадрлар томонидан комиссия ҳузурида дарс ўтиш тактикаси, интерфаол методлардан фойдаланиши, дарс жараёнини амалий билимлар билан боғлай олиш даражасини баҳолаши тизимини жорий этиш даркор.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати: (REFERENCES)

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг ПФ-60-сон “2022-2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисида”ги Фармони. Кириш режими: www.lex.uz. Мурожаат санаси - 22.04.2023.
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2023 йил 20 январдаги «Ички ишлар органларини халқчил профессионал тузилмага айлантириш ва аҳоли билан янада яқин ҳамкорликда ишлашга йўналтириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги ПҚ-10 қарори: Кириш режими: www.lex.uz. Мурожаат санаси - 28.04.2023.
3. Хасанбаев Х.Х. Мудофаа соҳасида ҳарбий педагог кадрлар тайёрлаш тизимини такомиллаштириш омиллари: автореф. дис. д-ра филос. пед. наук (PhD) : 13.00.01 / Х.Х. Хасанбайев;.-Ч., 2023. – 42 с.
4. Хусанов Р.Б. Ҳарбий таълим муассасаларида кадрларни тайёрлаш тизимини такомиллаштириш / Ҳарбий фанларни ўқитиш самарадорлиги ниошириш: муаммо ва ечимлар мавзусидаги ўқув-методик конференция 28.10.2022.,. Т.-369 б.